

RUQ'ALAJIRISAXIK CHI RUWÄCH RONOJEL RUWACH'ULEW RI RUCH'OJIB'AL RUK'ASLEN JUN WINÄQ

[Preamble]

Xa roma k'a ri kolotajik, ruq'atik ri tzij, chuqa' ri tik'asäs uxlanib'äl k'u'x chi ruwäch re ruwach'ulew, uxlaynäq k'a pa ruwi' ri nimaläj ruq'ij ruk'aslen ri winäq, chuqa' xa roma k'a ri mansachel man ewäl ruch'ojib'al kik'aslen konojel ri ach'alal ri'til chi ruwäch re ruwach'ulew;

Xa roma k'a ri man etaman ta chuqa' ri man ya'on ta ruq'ij ruch'ojib'al ruk'aslen jun winäq yeb'an k'ty itzel taq b'anob'äl, nimaläj taq ch'a'oj pa ruk'u'x kik'aslen ri winaqi'; chuqa' xq'alajirisäx chi ri nimaläj rurayb'äl ri winäq ja ri xtiril ta apo jun utziläj k'aslen ri man jun ta chik xinb'iri'til, man jun ta chik wayjal, meb'a'il, xa xtikil ta apo jun k'aslen ri akuchi' man jun oyowal, man jun ch'a'oj rejqalen rub'ixik jun na'oj chuqa' man jun ta ch'a'oj rejqalen runimaxik ri jalajöj kuqub'ab'äl taq k'u'x;

Xa roma k'a chi yalan nimaläj rejqalen ruch'ojib'al ruk'aslen jun winäq k'atzinel ruto'ik rik'in taqanel q'atb'äl tzij, richin k'a chi ri winäq manäq ta xtub'än rajäl ruk'exel roma ri tijo poqonal chuqa' ri itzel taq b'anob'äl nuk'ül pa ruk'aslen;

Xa roma k'a yalan nimaläj rejqalen rusamajixik jun utziläj ajowab'äl chi kikojöi ri juley chik taq ruwach'ulew;

Xa roma k'a ri Nima taq Ruwach'ulew kitzob'ajin ki' kikamlun rub'ixik kitzij chi rupan jun Taqanel Wuj ri kikuqub'ab'äl k'u'x pa ruwi' ri nimaläj taq ruch'ojib'al ruk'aslen ri winäq, ri nimaläj ruq'ajarik chuqa' ri ruq'ij ri winäq, chuqa' chi xa junan ruq'ij ruch'ojib'al ruk'aslen ri achin rik'in ri ixöq, chuqa' xkipab'a' ki' chunimirisaxik ri kik'ojlen chuqa' ri rutzil kiwäch ri winaqi' pa rub'eyal jun qitzij kolotajik;

Xa roma k'a ri ruwa taq Rach'ulew Kachb'il ki' chuqa' ri Nima Moloj Ri'til kichin ri Ruwach'ulew Kitzob'ajin ki', xkipab'a' ki' chi ruchajixik ri qitzij ajowab'äl chuqa' ri qitzij ruch'ojib'al, ri qitzij rukolotajik kik'aslemal ri winaqi' chi ruwäch ri rach'ulew;

Xa roma k'a ri xa jun ta runojib'al ruk'ojlemal re ch'ojib'äl re' rik'in ri kolotajik ja ta ri' ri xtiya' ruq'ij richin ri qitzij rusamajixik re jun utziläj samaj re';

Ri Nimaläj Moloj Ri'til nuya' rutzijol re Ruq'alajirisaxik chi Ruwäch Ronojel Ruwach'ulew re Ruch'ojib'al Ruk'aslen ri Winäq chi xa jun ta ri kinojib'al xtikib'än ri tinamit je' chuqa' ri ruwa taq Ruwach'ulew richin chi man xa xe ta ri winäq pa ruyonil chuqa' ri moloj taq ri'til, xtoqa ta pa kik'u'x jantape' ri ruya'ik rutzijol rik'in ri utziläj b'anob'äl chuqa' rik'in ri tijoniik, rik'in ri rusamajixik re ch'ojib'äl re' chuqa' ri kolotajik, xa xtikichajij ta k'a ri rusamajixik re samaj re', xa eqal eqal ta k'a xtik'ty ri ruya'ik ruq'ij pa taq ruwach'ulew man xa xe ta ri pa taq kitinamit ri ruwa taq Ruwach'ulew kitzob'ajin ki' chuqa' xa xtsamajix ta ri pa taq ruwach'ulew e k'o pa taq kicholajen.

Mokaj jun (1)

Konojel ri winaqi' kan kalaxib'en pe ri kolotajik, ri junan kiq'ij, ri junan kejqalen, junan kich'ojib'al pa kik'aslen, xa achi'el k'a ri kik'ojlen, ri kinojib'al kichajin xa tik'amun k'a chi nimaläj konojel xtikajo' ki'.

Mokaj ka'i' (2)

Konojel ri winaqi' kichajin ronojel ri ch'ojiniik chuqa' ri kolotajik e tz'ib'an chupan re Q'alajirisab'äl Wuj re', stape' jun wi rutzub'al ri winäq, jun wi ruch'ab'äl, jun wi runimab'al k'u'x, jun wi runojib'al chi achin chi ixöq xa b'a chike jun chik ruk'ojlen ralaxik, wi ta b'eyom, wi ta meb'a' xa junan kich'ojib'al.

Man xa xe ta k'a re', chuqa' man jun wi ta xtitz'et jun winäq xa roma ta rub'anikil jun ruwach'ulew, xa roma ta rub'eyal ruq'atb'al tzij ri ruwach'ulew chi näj chi naqaj chuqa' ri ruwach'ulew akuchi' k'o wi jun winäq, chuqa' man xa xe ta k'a chupan jun ruwach'ulew ri nusamajij ri' pa ruyonil chuqa' ri ruwach'ulew ri k'o pa kicholajen juley chik, ri man pa ruyonil nisamäj chuqa' ri jun chik ruwach'ulew niq'aton tzij pa ruwi'.

Mokaj ox'i' (3)

Man jun winäq xtiq'at ta chi ruwäch ri ruk'aslen, kan ralaxib'en pe ri kolotajik chuqa' rujikirisanik ri ruk'aslen.

Mokaj kaji' (4)

Man jun winäq ri xtichuq'ab'äx ta pa samaj chuqa' xtichuq'ab'äx ta chöj chi rilixik jun winäq; ri ruchuq'ab'an samaj chuqa' ri k'ayin taq winaqi' xa b'a chike na rub'anikil ch'a'oj rejqalen.

Mokaj wo'o' (5)

Man jun winäq ri xtiya' ta pa tijo poqonal, pa ch'aykil chuqa' ri chöj ta xtiq'at tzij pa ruwi' chuqa' chöj ta xtuk'ül itzel ta b'anob'äl ri man ruk'amun ta nib'an chi re jun winäq.

Mokaj waqi' (6)

Ronojel winäq ütztuch'ojij xa b'a kuchi' chi ruwäch ri rach'ulew ruq'ij ri ruk'ojlen pa rucholajen ri q'atb'äl tzij.

Mokaj wuqu' (7)

Konojel ri winaqi' xa junan kiq'ij chi ruwäch ri q'atb'äl tzij chuqa' xa junan kitz'etik kito'ik nub'än ri taqanel q'atb'äl tzij. Konojel xa junan kichajixik nib'an chi ruwäch ronojel ri etzelanik nuq'äj rutzij re

Q'alajirisab'äl Wuj re' chuqa' nuto' rik'in ronojel toq'onïk pa ruwi' ri etzelan taq k'u'x.

Mokaj waqxaqi' (8)

Ronojel winäq k'o chi ruchajin jun utziläj tob'äl chi ruwäch ri q'atb'äl taq tzij pa jun ruwach'ulew, xa ruk'amun chi tito' chi ruwäch ri itzel taq b'anob'äl nuq'äj rutzij ri k'atzinel taq rutob'al ri winäq, ruchajin ri nimaläj taqanel wuj chuqa' ri ruchajin ri taqanel q'atb'äl tzij.

Mokaj b'eleje' (9)

Man jun winäq ri chöj ta xtichap, xtitz'apäx ri man jun ta rumak chuqa' ri chöj ta xtoqotäx el pa ruruwach'ulew.

Mokaj lajuj (10)

Konojel ri winaqi' k'o chi xa junan rejqalen kïq'ij, richin ye'ak'axäx pa saqil chuqa' rik'in jun utziläj q'atb'äl tzij ri man jun ütztel nub'än nisamäj, richin ütztel ruq'atik tzij nib'an chi re ri runch'ojib'al chuqa' ri k'o chi nub'än pa ruk'aslen jun winäq, chuqa' pa ruwi' xa b'a chike sujunïk nib'an chi rij jun winäq chi ruwäch ri q'atb'äl tzij.

Mokaj julajuj (11)

Ronojel winäq ri rejqalen jun mak ütztel nuch'ojij chi man jun rumak ta, wi manäq q'alajinäq ta wi kan ja rija' wi ri ajmak, pa ruq'a' raqän taqanel q'atb'äl tzij chuqa' ri ruchojmilal nib'an pa rusaqil chi kiwäch ri winaqi' chuqa' ri akuchi' q'alajirisan ronojel rutob'al ri winäq.

Man jun winäq ri xtiq'at ta tzij pa ruwi' chuqa' xtewäx ta ir rumak xu taq xkulwachitäj ri b'anob'äl man rejqalen ta mak chi ruwäch ri ruwach'ulew chuqa' chi ruwäch ri juk'an ya' ruwach'ulew. Chuqa' man jun winäq ri xtirejqalej ta chik jun nimaläj ch'a'oj ri xtik'o ta chi ruwäch ri nikiq'ät ri ajq'atöy tzij chupan ri ramaj pa ruwi' ri mak.

Mokaj kab'lajuj (12)

Man jun winäq ri xab'i janpe' xtuju' ta ri' pa ruk'aslen jun chik winäq, kik'in ri ralk'wa'l, chi rachoch chuqa' pa rutaqkil taq wuj je', chuqa' xtub'än ta itzel taq na'oj chi rij jun winäq, chuqa' chi rij ri ruq'ij ri winäq. Ronojel winäq ruchajin rutob'al ri taqen q'atb'äl tzij wuj ri nich'o'n chi rij ri b'anob'äl chuqa' ri rusujuxik xb'an jun winäq.

Mokaj oxlajuj (13)

Ronojel winäq xab'a kuchi' xtirajo' xtib'e wi man jun rejqalen chuqa' xab'a kuchi' na xtirajo' xtub'än wi ri rachoch chwäch jun ruwach'ulew, man jun rejqalen.

Ronojel winäq ütztel nel el xab'a chike ruwach'ulew, chuqa' chupan ri ruwach'ulew rija' man jun rejqalen; chuqa' man jun rejqalen wi nirajo' chik nitzolin el pa ruwach'ulew.

Mokaj kajlajuj (14)

Wi jun winäq oqotan rij, ütztel nuch'ojij nuk'oilen juk'an chik ruwach'ulew, ütztel nuk'owasaj ri ruk'aslen chi ri', xab'a chike ruwach'ulew.

Re jun ch'ojikil tzij re' man jun ruq'ij chwäch ri q'atb'äl tzij taq jun mak, jun b'anob'äl , jun ch'a'oj kan petenäq wi pa ruwi' jun qitzij mak chuqa' wi nuq'ät rutzij rupixa' ri Tzob'ajin taq Ruwach'ulew.

Mokaj wolajuj (15)

Man jun winäq ri manäq ta ütztel nirichinaj jun ramaq'il.

Man jun winäq ri chöj ta xtimaj ramaq'il chuqa' xtiq'at ta chi ruwäch ri amaq'il nirajo' jun winäq.

Mokaj waqlajuj (16)

Taq nik'ajolir jun ala', taq niq'opojir jun xtän man jun achike xtiq'aton kichin richin yek'ule'; man ja ta ri rutzub'al, ri ramaq'il ri runimab'äl k'u'x xtiq'aton kichin richin ri k'ulb'ik, richin nitikirba'a el jun ach'alal ri'l, chuqa' xa junan kich'ojinik chi kijuunal rik'in ri k'ulb'ik, chupan ri kik'aslen taq e k'ulan chuqa' wi xtikijäch ki'.

Tikirel nib'an jun k'ulb'ik wi kan qitzij rurayb'äl jun xtän chuqa' rurayb'äl jun ala' nik'ule'.

Ri ach'alal ri'l ja ri' ri rukowil ruk'aslen jun tzob'aj winäq, jun tinamit; re ach'alal re' k'o chi nito' nichajix koma ri winaqi' chuqa' roma ri Ruwach'ulew.

Mokaj wuqlajuj (17)

Konjel ri winaqi' tikirel nik'oje' kib'euomäl pa taq kiyonil chuqa' taq kitzob'ajin ki'.

Man jun winäq ri kan chöj ta xtimaj ri rub'eyomäl chi re.

Mokaj waqxaqlajuj (18)

Man jun winäq ri xtiq'at ta chi ruwäch ri runojib'al, ri naläx pa ruk'u'x chuqa' ri runimab'al k'u'x; re ch'ojikil re' ruchajin chuqa' chi man jun achike rejqalen wi ri winäq nirajo' nujäl re runimab'al k'u'x ajun pa

ruyonil chuqa' pa taq tzob'aj, wi ta pa saqil wi ta pan ewel, rik'in jun utzilāj tijoniḱ, rik'in mejlen xukulen ri nimab'āl k'u'x chuqa' ri rusamajixik.

Mokaj b'elejlajuj (19)

Man jun wināq ri xtiq'at ta chi ruwāch ri nuq'alajirisaj rub'ixik jun na'oj chuqa' ri achike nirajo' nub'ij; re ch'ojikil re' ruchajin chuqa' ri manāq ützt ta xtinaq jun wināq xa roma ta ri nuq'alajirisaj, ri nuya' rutzijol, chi nāj chi naqaj chupan xa b'a chike rub'anikil ruq'alajirisaxik ri na'oj.

Mokaj juk'al (20)

Konojel winaqi' tikirel nikimöl ki' chuqa' ützt nikitzob'ajij ki' pa rutzil.

Man jun wināq ri chōj ta nichuq'ab'āx roken pan jun moloj ri'ıl.

Mokaj jun rukak'al (21)

Ronojel wināq ützt nirachb'ilaj, ützt nisanāj rik'in ri tata'aj pa jun ruwach'ulew, wi man nitikır ta rija' ützt chuqa' nutāq el jun pa ruk'exel.

Konojel winaqi' xa junan kiq'ij richin ützt nikik'ān jun samaj chi ruwāch ri kiruwach'ulew.

Ri kirayb'āl ri winaqi' chupan jun ruwach'ulew, ja ri' ri ruchuq'ayb'āl ruchuq'a' runojib'al ri tinamit; re rayb'āl re' niq'alajin chi kiwāch ri winaqi' taq kan ja ri je' ri yek'aqon kiwāch jutaqil ri kitata'al ri ruwa taq ruwach'ulew rik'in jun utzilāj rub'eyal ri cha'onik xtib'an rik'in ri pan ewel juch'un wuj.

Mokaj ka'i' rukak'al (22)

Jun wināq ri k'o pa ruq'a' raqān jun tinamit, re wināq re' k'o chi nuk'ıl jikil rutob'al pa ruwi' kiq'ajarik ri winaqi' chuqa' rik'in rutob'al ri aj juk'an ya' ruwach'ulew rik'in rucholajen ruchuq'a' ri jujun Ruwach'ulew, chuyakik chuk'iyik ri utzilāj kik'aslen ri winaqi' chuqa' ri kinojib'al kib'anikil, ri man sachel ruq'ij ri wināq chuqa' ri ruk'iyik ruwinaqul jun wināq.

Mokaj oxı' rukak'al (23)

Konojel winaqi' tikirel nikil jun kisamaj; chuqa' man jun wināq ri xtiq'at ta chi ruwāch ri samaj nirajo' nub'ān, chuqa' man jun ützt itzel kitz'etik kitojik nib'an ri winaqi', k'atzinel chuqa' ruto'ik ri wināq rik'in ruya'ik rusamaj.

Konojel ri winaqi' xa tik'amun junan kitojik nib'an taq junan ruwāch samaj nikib'ān; man jun itzel nitz'et nib'an.

Ronojel wināq samajel k'o chi niya' chi re ri qitzij rajāl ri rusamaj; ri rajāl niya' k'atzinel chi nub'ān ronojel ri niraj nuk'utuj ri ruk'aslen rija' chuqa' ri ralk'wa'l; richin nuk'wa'j jun k'aslen ri ruk'amun nuchajij jun wināq; wi man xtub'ān xa tik'amun nito'ōx koma ri ch'aqa chik moloj taq ri'ıl ri yeto'on ri winaqi'.

Konojel ri winaqi' xa ruk'amun nikitzob'ajij ki' richin ruto'ik ruk'ojlen ri wināq pa rusamaj.

Mokaj kaji' rukak'al (24)

Konojel winaqi' k'o chi niya' kuxlanib'al, ja na ri wināq ninoin achike nirajo' nub'ān ri pa ruxlanib'al, chuqa' k'atzinel chi ri wināq xa etatel ri q'ij nisanāj chuqa' k'o chi nitoj jataqil ri nima kuxlanib'al niya' che jun juna' samaj.

Mokaj wo'o' rukak'al (25)

Konojel winaqi' k'o chi nikil jun utzilāj k'aslen chuqa' ke ri' ri kalk'wa'l nikil ta jun ruxnaqil kiwāch chuqa' ri niraj nuk'utuj ri kik'aslen, ri kan yalan k'atzinel ja ri kiway, ri kitzyaq, ri kachoch, ri kaq'omaxik chuqa' ri ch'aqa chik k'atzinel pa kik'aslen; chuqa' k'atzinel chi niya' kitob'al taq man jun samaj ta, taq k'o yab'il, taq nikanāj küt jun wināq, taq nimalkanāj kan, tan nirijix chuqa' ch'aqa juley chik ri man niril ta chik ri nirajowaj pa ruk'aslen re tob'āl niya' taq man rik'in ta rurayb'āl ri wināq k'o nuk'ulwuchij.

Ri alanik chuqa' ri k'ajol ala' k'atzinel chi ützt kichajixik, ützt kik'waxik yeb'an. Konojel ri ak'wala' ye'alāx kik'in k'ulanik taq wināq chuqa' ri ye'alāx xa xe rik'in kite' xa k'o chi konojel junan kitz'etik, junan kito'ik nikik'ıl rik'in ri q'atb'āl tzij.

Mokaj waqi' rukak'al (26)

Konojel ri wināq k'atzinel chi nikik'ıl ri tijoniḱ. Re tijoniḱ re' ja re' ri sipan tijoniḱ nuya' ri q'atb'āl tzij pa ruwi' ri nab'ey taq wuqu' juna' tijoniḱ chuqa' ri oxı' chik juna'. Re tijoniḱ che re nab'ey taq juna' k'o chi nikik'ıl konojel ri winaqi'. Ri tijoniḱ richin jun samaj chuqa' ri ik'ownāq chik b'a' ruq'ij xa ruk'amun chi tutaluj ri' chi kiwāch ri winaqi'; ri oken chupan ri nima'q taq tijoniḱ xa junan rub'anikil ri niya' chi ke konojel pa ruwi' ri rejqalen retamab'al ri wināq.

Ri tijoniḱ niya', k'atzinel chi nub'ān jun utzilāj samaj pa ruwi' ronojel ri niraj nuk'utuj ruk'aslen ri wināq chuqa' richin ri k'atzinel taq kolotajik rejqalen ri k'aslen; xa xtuto' ta k'a ri joyowab'āl wāch, ri koch'onik chuqa' ri ajowab'āl chi kikojöl ri ruwa taq ruwach'ulew, chuqa' xtuto' ta k'a kik'ojlen konojel ri winaqi' ri kan chupan wi ri ruwach'ulew ri' e alaxnāq wi, chuqa' aj nimab'āl k'u'x, chuqa' xa xtunimirisaj ta k'a ruk'ojlen ronojel ri samaj xtikib'ān ri Tzob'ajin taq Ruwach'ulew richin man sachel ruk'aslen ri tik'asās uxlanib'āl k'u'x.

Pa kiq'a' ri tete'ej tata'aj k'o wi rucha'ik ri tijoniġ nikajo' nikiya' chi ke ri kalk'wa'l.

Mokaj wuqu' rukak'al (27)

Konojel ri winaqi' tikirel nikib'än xa b'a chike samaj pa ruwi' ruk'ojlen ri kitinamit, chuqa' xa tikirel nikil ri rutzil ri nima'q taq etamab'äl ruchajin ri kik'ojlen chuqa' tikirel chi yesamäj pa ruwi' ruk'iyilen ri nima'q taq etamab'äl chuqa' ri rutzil nikil apo rik'in.

Konojel winaqi'1 tikirel chi keto'on pa ruwi' ri utziläj taq na'oj, ri utziläj taq wachinel ri ützi nikichinaj xa roma ri nimaläj taq samaj, ri utziläj k'ochinel taq samaj, ri utziläj taq wuj rutz'ib'an jun winäq.

Mokaj waqxaqi' rukak'al (28)

Ronojel winäq tikirel nuch'ojij rucholajen jun utziläj rub'eyal ruk'aslen chi ruwäch ch'aqa chik ruwach'ulew ri akuchi' ri ch'ojikil chuqa' ri kolotajik nuya' rutzijol re jun Ch'ojib'äl Wuj re', xa xtib'an ta k'a ronojel ri ronojel ri nuq'alajirisaj.

Mokaj b'eleje' rukak'al (29)

Ronojel winäq k'o chi nito'on rik'in ri retamab'al, ri ruchuq'a' chi re ri rutinamit, roma kan xa xe chi ri' man jun achike xtiq'aton ronojel ri xtub'än pa ruk'aslenri winäq.

Pa rucholajen ronjel ri ützi nuch'ojij jun winäq chuqa' rik'in rukusaxik ronojel niqa chi ruwäch ri nub'än, ronojel winäq xa xtunimaj k'a ri ützi tib'an, ri man ützi ta tib'an q'alajnäq chupan ri taqanel wuj, xa roma tik'oje' pa ruk'uxlal ri ruq'ajarik chuqa' ri ruq'ij ri kik'aslen ri ch'aqa chik winaqi', chuqa' k'atzinel chi tib'an ronojel ruch'uch'ujil ri k'aslen, rucholajen ri kib'anob'al ri winaqi' chuqa' xa richin ützi ruk'waxik rub'eyal kik'aslen ri winaqi' akuchi' xa junan kiq'ij konojel.

Ronojel ri ützi nuch'ojij jun winäq chuqa' ri ronojel niqa chi ruwäch nub'än, man jun b'ey k'a ützi ta xtub'än ri nirajo' taq xa nuq'äj ri nirajowaj chuqa' ri tz'ib'atel pa kib'eyal ri Tzob'ajin taq Ruwach'ulew.

Mokaj lajuj rukak'al (30)

Man jun chi ke ronojel ri q'alajirisaniġ e k'o chupan re jun Q'alajirisab'äl Wuj xtz'ib'äx, xa xtiq'ax ta pa kijolon chi xa nuya' ta q'ij chi re ruch'ojib'al jun ruwach'ulew, jun tzob'aj winaqi', jun winäq pa ruyoniġ, richin ta chi xa xtutikirb'a' xa b'a chike samaj chuqa' xtub'än xa b'a chike jun b'anob'äl ri nujäl ruq'ajarik ruch'ojib'al ruk'aslen jun winäq chuqa', ri nujäl ruq'ajarik ri niqa chi ruwäch jun winäq nub'än, ya'on rutzijol chupan re Q'alajirisab'äl Wuj re'.